

УДК 658.330

[https://doi.org/10.33296/2707-0654-18\(36\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0654-18(36)-15)

ЧОБИТОК ВІКТОРІЯ

доктор економічних наук, професор,
Українська інженерно-педагогічна академія,
м. Харків, Україна
ORCIDiD: <https://orcid.org/0000-0002-5272-388X>

БОБРИНЦЕВ ПАВЛО

здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти PhD,
Українська інженерно-педагогічна академія,
м. Харків, Україна
ORCIDiD: <https://orcid.org/0009-0007-0101-0111>

**ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ІННОВАЦІЙНО-
ГНУЧКОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Анотація. Авторами в статті визначено, що в сучасних мінливих умовах господарювання основним напрямом економічного зростання є активна інноваційно-гнучка система управління, яка впроваджуються як у виробничо-технологічні процеси, так і в процеси експлуатації та споживання, що значно впливає на збільшення доходів підприємств та підвищенню соціально-економічного рівня розвитку суспільства.

Актуальність розвитку інноваційно-гнучкого управління підприємствами полягає у стрімкому розвитку науково-технічного прогресу в останні роки і, як наслідок, у збільшенні кількості інновацій, застосування яких призвело до створення не лише сегментів, а й цілих інноваційних секторів економіки.

У статті виокремлено, що стратегія інноваційно-гнучкого управління підприємствами є дієвим інструментом забезпечення високих фінансових результатів у довгостроковій перспективі, рівень яких значно перевищує середньоринковий для традиційних галузей. Ці процеси значно трансформуються в умовах інтернаціоналізації та глобалізації економіки. Інновації стають головним чинником створення конкурентних переваг та повинні мати гнучкість до перманентних умов зовнішнього та внутрішнього середовища.

Аналіз ефективності діяльності підприємства є одним із найефективніших методів інноваційно-гнучкого управління та основним елементом обґрунтування ефективних управлінських рішень. Сучасні нестабільні умови господарювання та характеризуються інтенсивним розвитком ринкових відносин, підвищенням самостійності підприємств та їх економіко-правової відповідальності. У цих умовах оцінка економічної ефективності підприємства є актуальним завданням як для власників підприємства, так і для інших суб'єктів ринкових відносин.

Авторами в статті визначено, що досягнення необхідного рівня ефективності є найважливішим практичним завданням інноваційно-гнучкого управління підприємствами, що потребує об'єктивної необхідності розробки якісної системи оцінки ефективності діяльності підприємств. Проте основною складністю оцінки ефективності діяльності підприємства є відсутність повного теоретично-методичного інструментарію управління ефективністю суб'єкта господарювання, який би включав аналіз усіх складових показників.

Ключові слова: інноваційно-гнучкого управління; підприємство; розвиток; ефективні управлінські рішення; інструменти і методи оцінки.

Вступ. Більшість прогнозів щодо соціально-економічного розвитку суспільства в XXI столітті базуються на тому, що інноваційно-гнучке управління підприємствами, забезпечує зв'язок наукових організацій з промисловими підприємствами, значною мірою визначає характер соціально-економічного зростання за рахунок використання інноваційних інструментів. Тому формування інноваційно-гнучкого управління підприємствами, що сприяють ефективної активізації діяльності підприємств, набувають особливого значення на даному етапі розвитку.

Завдання активізації ефективного інноваційно-гнучкого управління підприємствами мають вирішуватися спільними зусиллями із залученням усіх зацікавлених сторін. Тому суб'єктам господарювання необхідно шукати шляхи та резерви підвищення ефективності своєї діяльності за рахунок проведення оцінки, аналізу виробничо-технологічних та соціально-економічних процесів. Органи влади повинні проводити системну політику стимулювання інноваційно-креативної діяльності суб'єктів господарювання, використовуючи

для цього різні інструменти і методи, які використовуються у вітчизняній і зарубіжній практиці регулювання інноваційного процесу.

Аналіз останніх публікацій і досліджень Питання комплексної оцінки ефективності діяльності підприємства та його системи управління завжди було і залишається в центрі уваги вчених-економістів і практичних керівників різних рівнів управління. Ця проблематику розглядали в своїх працях наступні науковці: Арєф'єва О. В., Базілінська О.Я., Верба В. А., Новікова І. В., Колещук О. Я., Отенко І.П., Прохорова В. В., Проценко В.М., Хаустова В. Є., Колодяжна Т. В. та ін.

Метою даної статті є формування теоретично-методичних підходів до інноваційно-гнучкого управління підприємствами в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. В сучасних мінливих умовах господарювання основним напрямом економічного зростання є активна інноваційно-гнучка система управління, яка впроваджуються як у виробничо-технологічні процеси, так і в процеси експлуатації та споживання, що значно впливає на збільшення доходів підприємств та підвищенню соціально-економічного рівня розвитку суспільства.

Актуальність розвитку інноваційно-гнучкого управління підприємствами полягає у стрімкому розвитку науково-технічного прогресу в останні роки і, як наслідок, у збільшенні кількості інновацій, застосування яких призвело до створення не лише сегментів, а й цілих інноваційних секторів економіки. Стратегія інноваційно-гнучкого управління підприємствами є дієвим інструментом забезпечення високих фінансових результатів у довгостроковій перспективі, рівень яких значно перевищує середньоринковий для традиційних галузей. Ці процеси значно трансформуються в умовах інтернаціоналізації та глобалізації економіки. Інновації стають головним чинником створення конкурентних переваг та повинні мати гнучкість до перманентних умов зовнішнього та внутрішнього середовища.

Основою ефективного розвитку сучасної економіки є, крім природних ресурсів і праці, науково-технічний потенціал, використання якого створює можливість переходу до процесу цифровізації. Необхідною умовою використання досягнень науки і техніки в реальному секторі економіки є інноваційна діяльність промислових підприємств та системи ефективного адаптивного управління.

Перехід економіки в новий якісний стан додатково підвищує важливість активізації інноваційно-гнучкої системи управління, що дозволяє здійснити удосконалення економіки та прискорення розвитку промислового виробництва, що має стати важливим чинником подолання економічної кризи та забезпечення умов для активного економічного розвитку.

Між економічними зв'язками, що виникають у процесі здійснення інноваційної діяльності, засобами їх економічного регулювання та самими інноваційними процесами є складні взаємозв'язки. Це потребує об'єктивного аналізу сутності та напрямків розвитку діяльності підприємств за рахунок активізації інноваційно-гнучкої системи управління, пояснення протиріч, які негативно впливають не лише на економічні результати безпосередніх виробників інноваційного продукту, а й на швидкість впровадження інноваційних змін.

Особливе значення для розвитку економіки країни має використання міжнародного досвіду розвинених країн у реалізації заходів державної допомоги. Важливість вивчення інноваційних процесів зростає в умовах зростання ролі регіональних органів влади в реалізації науково-технічної та інноваційної політики на місцевому рівні, починаючи від розробки комплексних програм і закінчуючи вирішенням оперативних завдань поточної діяльності з реалізації науково-технічні інновації в промисловому виробництві.

На сьогоднішній день не існує універсального, науково обґрунтованого підходу до оцінки економічної ефективності виробництва та не дозволяє сформувати єдиної класифікації системи критеріїв та показників. Тому в

сучасній економічній літературі існує багато різних методів оцінки ефективності діяльності підприємства та його системи управління.

Модель економічної оцінки ефективності діяльності підприємства та його системи управління повинна бути гнучкою, мати чітко сформульований алгоритм, з одного боку, але з іншого здатний змінюватися залежно від факторів зовнішнього та внутрішнього середовища та потребувати індивідуального підходу. Важливо конкретну модель адаптувати до сучасних реалій (рис. 1).

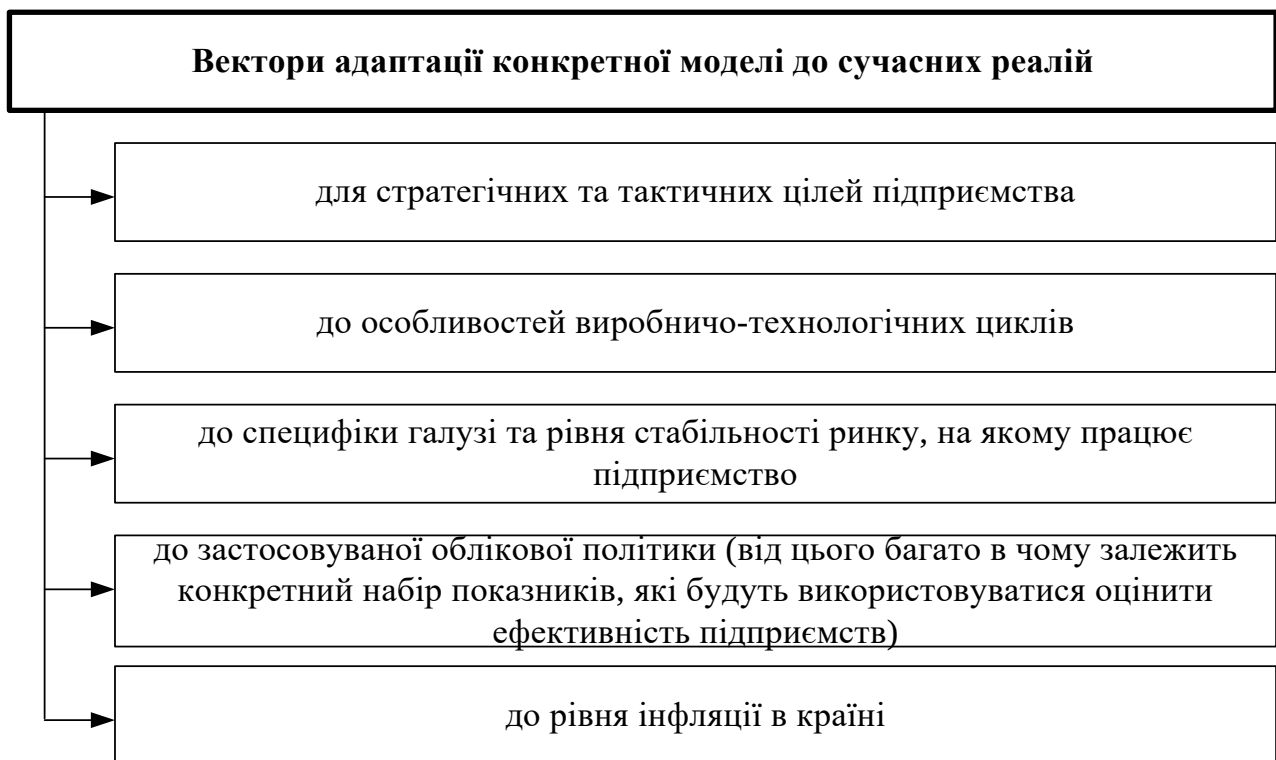

Рис. 1. Вектори адаптації конкретної моделі до сучасних реалій

Комплексна методика оцінки ефективності діяльності підприємства та його системи управління за системою економічних показників включає показники виробничої, фінансової, інвестиційної та кадрової ефективності.

Під методологічною комплексністю слід розуміти використання комплексу оціночних показників, які враховують інтереси держави, інтереси виробників, стейкхолдерів і споживачів.

При оцінці ефективності діяльності підприємства та його системи управління слід враховувати не тільки загальну суму доходу (корисного результату), який можна отримати за весь час використання нововведення, а й його збільшення порівняно з основним аналоговий. Виконання цієї вимоги означає, що при проведенні техніко-економічного обґрунтування вибору найкращого інноваційного варіанту необхідно спиратися як на теорію порівняльної оцінки ефективності, так і на теорію абсолютної ефективності.

Застосування такого підходу може сприяти прийняттю керівником підприємства рішення про доцільність реалізації того чи іншого інноваційного проєкту в оптимальні терміни та в соціально-економічно доцільних сферах, ранжованих за підприємницькими ознаками з урахуванням стратегічних значень та тактичних переваг.

Рішення про привабливість інноваційно-креативного проєкту має прийматися з урахуванням критеріїв оцінки, які в кожному конкретному випадку гнучко формуються виходячи з цілей, що стоять перед учасниками проєкту, з урахування впливу ризиків, а також інших факторів, які часто можуть не мати кількісного вираження та якісної визначеності. У зв'язку з цим процедура оцінки ефективності діяльності підприємства та його системи управління повинно включати як формальні методи розрахунку кількісних критеріїв оцінки ефективності, так і неформальні, експертні методи аналізу та оцінки різних аспектів створення та подальшого життєвого циклу підприємства.

Рекомендації щодо розвитку інноваційно-гнучкого управління підприємствами, спрямовані на посилення інноваційної діяльності підприємств в сучасних реаліях та запропоновано поетапні методи їх реалізації (рис. 2).

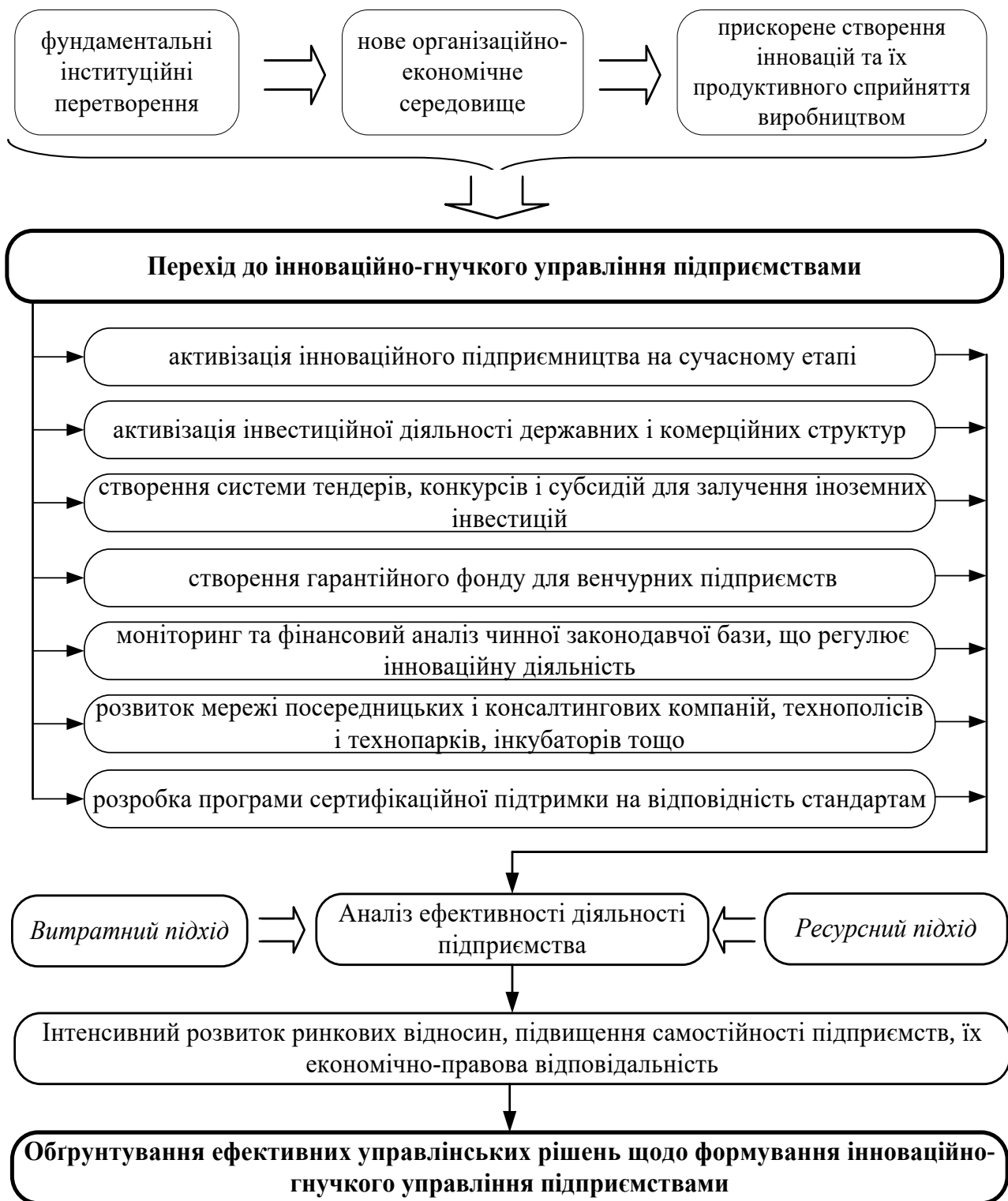

Рис. 2. Теоретично-методичний підхід щодо формування інноваційно-гнучкого управління підприємствами

Гнучкість дозволить перебудувати модель системи управління підприємства відповідно до його потреб таким чином, щоб наявний потенціал був ефективно використаний.

Аналіз ефективності діяльності підприємства є одним із найефективніших методів інноваційно-гнучкого управління та основним елементом обґрунтування ефективних управлінських рішень. Сучасні нестабільні умови господарювання та характеризуються інтенсивним розвитком ринкових відносин, підвищенням самостійності підприємств та їх економіко-правової відповідальності. У цих умовах оцінка економічної ефективності підприємства є актуальним завданням як для власників підприємства, так і для інших суб'єктів ринкових відносин.

Створення мережевої взаємодії розвитку інноваційно-гнучкого управління підприємством потребує наступних дій, які наведено на рис. 3.

Рис. 3. Мережева взаємодія розвитку інноваційно-гнучкого управління підприємством

Перехід до нового типу механізму інноваційно-гнучкого управління підприємствами можливий лише за умови фундаментальних інституційних перетворень, які сформулюють нове організаційно-економічне середовище, сприятливе для прискореного створення інновацій та їх продуктивного сприйняття виробництвом.

Від діяльності реального сектору економіки – промисловості значною мірою залежать темпи розвитку економіки країни. Активний розвиток процесу цифровізації, автоматизації та науково-технічного прогресу потребують генерування інноваційно-гнучкого управління підприємствами для досягнення стратегічних цілей. У свою чергу, кожне підприємство зацікавлене в ефективному управлінні та орієнтоване на досягнення головної мети підприємницької діяльності – отримання максимально можливого результату при мінімальних витратах.

Висновок. Отже, досягнення необхідного рівня ефективності є найважливішим практичним завданням інноваційно-гнучкого управління підприємствами, що потребує об'єктивної необхідності розробки якісної системи оцінки ефективності діяльності підприємств. Проте основною складністю оцінки ефективності діяльності підприємства є відсутність повного теоретично-методичного інструментарію управління ефективністю суб'єкта господарювання, який би включав аналіз усіх складових показників.

Використана література:

1. Арєф'єва О. В. Концептуальні основи адаптивного управління функціонуванням та розвитком підприємств. *Економіка та управління*. 2012. № 3. С. 107-111.
2. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчально-методичний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2014. 328 с.
3. Верба В. А., Новікова І. В. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства *Проблеми науки*. 2003. №4. С. 21-31.
4. Колещук О. Я. Теоретичні положення управління інноваційністю підприємств: стратегічно-орієнтовані напрямки. *Проблеми системного підходу в економіці*, 5(73) ч.2, 2019, С. 143-150.

5. Отенко І.П. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / І.П. Отенко, Г.Ф. Азаренков, Г.А. Іващенко.Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.
6. Прохорова В. В., Проценко В. М., Чобіток В. І. Формування конкурентної стратегії підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування. Харків : УПА, 2015. 291 с.
7. Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів: Монографія Тернопіль: «Економічна думка», 2003. 326 с.
8. Хаустова В. Є., Колодяжна Т. В. Вплив процесів злиттів та поглинань на конкурентоспроможність економіки в умовах глобалізації : монографія. ФОП Лібуркіна Л. М., 2019. 416 с.
9. Babenko, V., Baksalova, O., Prokhorova, V., Dykan, V., Ovchynnikova, V., Chobitok, V. Information and Consulting Service Using in the Organization of Personnel Management // Estudios de Economía Aplicada. 2021. Vol. 38-3, no 1, P. 1-10. <http://dx.doi.org/10.25115/eea.v38i4.3999>.
10. V. Chobitok, O. Shevchenko, O. Lomonosova, V. Kochetkov, V. Bykhovchenko Application of budget allocation models in the management of investment processes in the context of the digital economy development. Cuestiones Políticas. Vol. 39, № 71 (2021). <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3971.35>.

References:

1. Arefieva O. V. Kontseptualni osnovy adaptivnoho upravlinnia funktsionuvanniam ta rozvytkom pidpryiemstv. Ekonomika ta upravlinnia. 2012. № 3. S. 107-111.
2. Bazilinska O.Ia. Finansovy analiz: teoriia ta praktyka: navchalno-metodychnyi posibnyk. K.: Tsentr uchbovoi literatury, 2014. 328 s.
3. Verba V. A., Novikova I. V. Metodychni rekomendatsii z otsinky innovatsiinoho potentsialu pidpryiemstva Problemy nauky. 2003. №4.S. 21-31.
4. Koleshchuk O. Ya. Teoretychni polozhennia upravlinnia innovatsiinstiu pidpryiemstv: stratehichno-oriientovani napriamky. Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi, 5(73) ch.2, 2019, S. 143-150.
5. Otenko I.P. Finansovy analiz: navchalnyi posibnyk / I.P. Otenko, H.F. Azarenkov, H.A. Ivashchenko.Kh. : KhNEU im. S. Kuznetsia, 2015. 156 s.
6. Prokhorova V. V., Protsenko V. M., Chobitok V. I. Formuvannia konkurentnoi stratehii pidpryiemstv na zasadakh innovatsiino-spriamovanoho investuvannia. Kharkiv : UIPA, 2015. 291 s.
7. Khariv P.S. Innovatsiina diialnist pidpryiemstva ta ekonomichna otsinka innovatsiinykh protsesiv: Monohrafiia Ternopil: «Ekonomichna dumka», 2003. 326 s.
8. Khaustova V. Ye., Kolodiazhna T. V. Vplyv protsesiv zlyttiv ta pohlynan na konkurentospromozhnist ekonomiky v umovakh hlobalizatsii : monohrafiia. FOP Liburkina L. M., 2019. 416 s.

9. Babenko, V., Baksalova, O., Prokhorova, V., Dykan, V., Ovchynnikova, V., Chobitok, V. Information and Consulting Service Using in the Organization of Personnel Management // Estudios de Economía Aplicada. 2021. Vol. 38-3, no 1, P. 1-10. <http://dx.doi.org/10.25115/eea.v38i4.3999>.

10. V. Chobitok, O. Shevchenko, O. Lomonosova, V. Kochetkov, V. Bykhovchenko Application of budget allocation models in the management of investment processes in the context of the digital economy development. Cuestiones Políticas. Vol. 39, № 71 (2021). <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3971.35>.

Victoria Iv. Chobitok,

Doctor of economic sciences, Professor
Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Kharkiv, Ukraine

Pavel V. Bobryntsev,

Applicant for the third (educational and scientific) level
of higher education PhD,
Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, Kharkiv

Theoretical and methodological approaches to innovative-flexible enterprise management in modern economic conditions

Abstract. The authors of the article determined that in modern changing economic conditions, the main direction of economic growth is an active innovative-flexible management system, which is being implemented both in production and technological processes, and in the processes of operation and consumption, which significantly affects the increase in enterprise income and social – economic level of development of society

The relevance of the development of innovative-flexible enterprise management lies in the rapid development of scientific and technological progress in recent years and, as a consequence, an increase in the number of innovations, the use of which has led to the creation of not only segments, but also entire innovative sectors of the economy.

The article notes that the strategy of innovative and flexible enterprise management is an effective tool for ensuring high financial results in the long term, the level of which significantly exceeds the market average for traditional industries. These processes are significantly transformed in the context of internationalization and globalization of the economy. Innovation is becoming the main factor in creating competitive advantages and must have the flexibility of permanent conditions of the external and internal environment.

Analysis of the efficiency of an enterprise is one of the most effective methods of innovative and flexible management and the main element in justifying effective management decisions. Modern unstable economic conditions are characterized by

the intensive development of market relations, increasing the independence of enterprises and economic and legal responsibility. In these conditions, assessing the economic efficiency of an enterprise is an urgent task both for the owners of the enterprise and for other subjects of market relations.

The authors of the article determined that achieving the required level of efficiency is the most important practical task of innovative-flexible enterprise management, which requires the objective need to develop a high-quality system for assessing the efficiency of enterprises. However, the main difficulty in assessing the efficiency of an enterprise is the lack of complete theoretical methodological tools for managing the efficiency of a business entity, which would include an analysis of all component indicators.

Key words: innovative-flexible management; company; development; effective management decisions; assessment tools and methods.